

Моя Радянська Україна під сонцем Жовтня розцвіла.

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 36-37 (548-549) | Понеділок, 23 грудня 1957 р. | Ціна 20 коп.

В ЄДИНІЙ СІМ'І

З великим патріотичним піднесенням трудящі всього Радянського Союзу готуються відзначити сорокаріччя Української Радянської Соціалістичної Республіки. Цей славний ювілей є великим національним святом українського народу.

Перемога соціалістичної революції докорінно змінила історичну долю українського народу і дальший шлях його національного розвитку. Вперше в своїй історії український народ став рівноправним господарем своєї долі. Радянська Україна — складова і невід'ємна частина СРСР. Завдяки Радянській владі здійснились віковічні мрії українського народу про воз'єднання всіх українських земель в єдину Українську державу.

Корінні зміни сталися за час Радянської влади і в Одеській області. Якщо в 1913 році вся промисловість Одещини випускала продукції на 110 мільйонів карбованців, то зараз промисловість області дає продукції на 10 мільярдів карбованців на рік. Тільки в післявоєнні роки у нас були збудовані такі підприємства, як заводи радіально-свердлильних верстатів, автоскладальний, кабельний, пресового, автогенного устаткування, ізмайльський консервний комбінат та ряд інших.

У свій час В. І. Ленін мріяв про 100 тисяч тракторів для всієї Радянської країни. Тепер лише на полях Радянської України працює понад 237 тисяч тракторів, понад 75 тисяч різних комбайнів, сотні тисяч інших сільськогосподарських машин.

На новому небаченому піднесенні перебудує сільське господарство республіки. В цьому році Україна дала хліба, продуктів тваринництва більше, ніж у попередні роки. В колгоспах і радгоспах широко розгорнулося соціалістичне змагання за те, щоб в найближчі роки наздогнати США по виробництву м'яса, масла і молока на душу населення.

Жовтнева революція була переломом не лише в галузі економіки, соціальних і національних відносин, але і революцією в умах людей.

Як і в усій нашій країні, на Україні перемогла соціалістична ідеологія, прийнята високими ідеями пролетарського інтернаціоналізму, рівноправності і дружби народів, радянського патріотизму.

В ході соціалістичних перетворень виростає якісно нова соціалістична культура, нова, справді народна інтелігенція, створені численні кадри висококваліфікованих спеціалістів усіх галузей народного господарства, науки, культури. На Україні, як і по всій країні, невинно зростає добробут народу. В цьому проявляється велике піклування Комуністичної партії про задоволення все зро-

стаючих матеріальних і культурних потреб радянських людей.

Українська РСР є одним з засновників і членів Організації Об'єднаних Націй і багатьох інших міжнародних організацій; безперервно зростає її роль на міжнародній арені. З кожним роком поширюються економічні і культурні зв'язки УРСР з іншими країнами.

Виходячи з ленінських принципів мирного співіснування, Радянська Україна, як і всі радянські республіки, проводить миролюбну зовнішню політику, бореться за мир і міжнародне співробітництво, зміцнює братерські зв'язки з соціалістичними країнами.

Український народ гаряче відгукнувся на найважливіші документи Народи представників комуністичних і робітничих партій в Москві — Декларацию і Маніфест миру. Історичні успіхи, досягнені українським народом, високо відзначені всіма народами нашої країни. За видатні досягнення в розвитку економіки і культури Президія Верховної Ради СРСР в 1954 р. нагородила Українську РСР орденом Леніна.

Український народ добре знає, що натхненником і організатором усіх його перемог, як і досягнень інших народів нашої країни, є непереможна, мудра Комуністична партія Радянського Союзу.

Створена в 1918 році на основі більшовицьких організацій Комуністична партія України налічує в своїх рядах понад мільйон членів, вона перетворилась в один з найбільших загонів КПРС.

Вступаючи в своє п'яте десятиріччя, Радянська Україна сповнена ювних сил і невичерпних можливостей для дальшого розвитку народного господарства, науки і культури. Вільний і щасливий український народ і надалі буде берегти великі завоювання Жовтня, кріпити союз робітничого класу і селянства, високо тримати прапор пролетарського інтернаціоналізму, берегти дружбу з російським і всіма народами СРСР.

Святкування 40-річчя Радянської України послужить ще більшому згуртуванню робітничого класу, колгоспного селянства, інтелігенції, всіх трудящих республіки навколо Комуністичної партії Радянського Союзу і її ленінського Центрального Комітету.

Одна з найкрупніших держав Європи.

Українська Радянська Соціалістична Республіка — одна з найкрупніших держав Європи. Вона розкинулась від Карпатських гір на заході до Донецьких степів на сході, від

ше таких західно-європейських країн, як Англія, Австрія, Бельгія, Голландія, Данія, Португалія, Швейцарія, разом узяті. По кількості на селення — понад 42 мільйони чоловік — наша республіка перевершує Голландію, Бельгію, Грецію, Австрію і Данію, разом узяті.

Радянській Україні — 40 років.

Під щасливою зіркою Радянської влади трудящі УРСР — складової і невід'ємної частини СРСР — домоглися значних успіхів у побудові комуністичного суспільства.

Наша республіка виробляє зараз вугілля, залу, прокату в 4—5 разів більше, ніж уся царська Росія в 1913 році. Кожні 20 днів промисловість УРСР виробляє стільки продукції, скільки давала дореволюційна Україна за цілий рік.

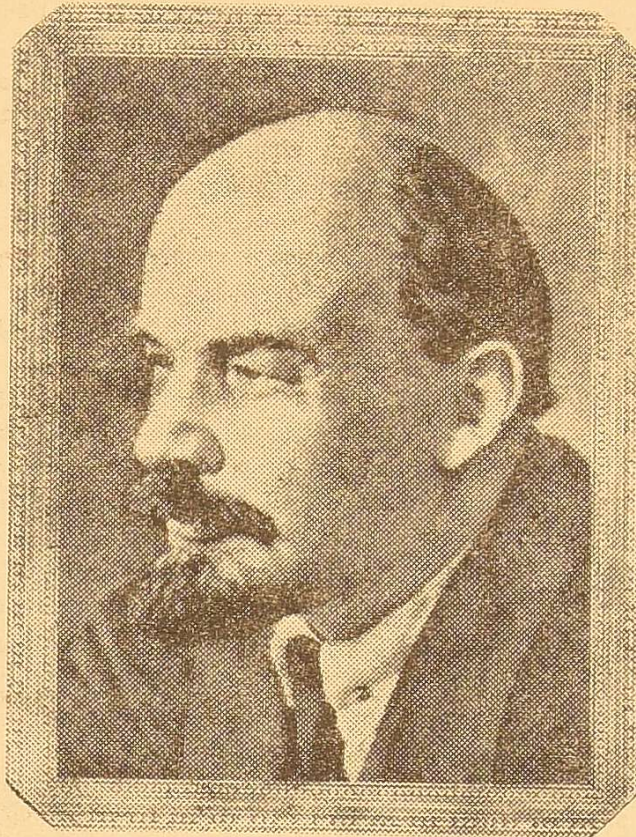
Тільки один Сталінський економічний район добуває за рік 81 мільйон тонн вугілля, тоді як Франція — 57,4, Японія — 42,4, Бельгія — 29,9.

Чавуну УРСР виплавляє 19 мільйонів тонн — це більше, ніж в будь-якій капіталістичній країні Європи, в 4,5 рази більше, ніж виплавлялось в усій дореволюційній Росії.

Щороку Україна виробляє понад 3 мільйони тонн цукру — в 2—3 рази більше, ніж уся дореволюційна Росія, в півтора рази більше, ніж нині виробляють США, і майже стільки, скільки Англія, Франція, Італія, разом узяті.

До революції на Україні було 75 процентів неписьменних. В 1940 році неписьменність в республіці була повністю ліквідована. Зараз на Україні 34.000 загальноосвітніх шкіл, в яких навчається біля 6 мільйонів учнів. 400.000 юнаків і дівчат навчаються без відриву від виробництва в школах робітничої і селянської молоді. Якщо до революції на Україні було лише 27 вузів, в яких навчалось 35 тисяч студентів, то нині налічується 138 вузів, а кількість студентів у них досягає 346 тисяч.

В нашій республіці нараховується 443 наукових заклади, в тому числі Академія наук з її 56 науково-дослідними інститутами. Український загін наукових працівників налічує у своїх рядах біля 32 тисяч чоловік, тобто в три рази більше, ніж було їх в усій царській Росії.

Чорного моря на півдні до лісів Чернігівщини на півночі.

По своїй території — 601 тисяча квадратних кілометрів — УРСР біль-

Зустрічаємо 40-річчя Радянської України

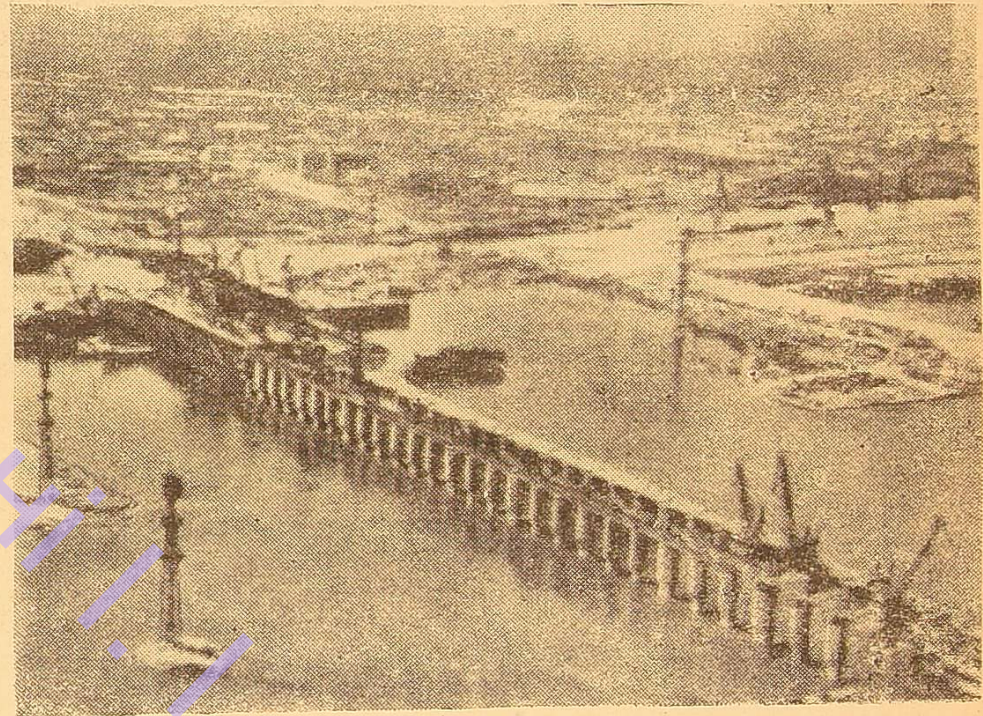
Широко відзначаються 40-і роковини Радянської України в нашому університеті.

На всіх факультетах університету проводяться політінформації, бесіди. Бесіди проходять в комсомольських групах, в гуртожитках, серед викладачів.

Цими днями відбулася ювілейна наукова конференція філологічного факультету, присвячена цій знаменній даті. З доповіддю про розвиток української радянської літератури за 40 років виступив доцент Г. А. В'язовський. Аналізові розвитку мовознавства на Україні за 40 років Радянської влади присвятив свою доповідь доцент І. Є. Грицютенко.

Доцент В. О. Дем'яненко, розповідаючи про освіту на Україні, навів цілий ряд красномовних цифр. До революції на Україні не було жодної школи з українською мовою навчання, а в 1929—30 р.р. на рідній мові навчалось вже 3 мільйони дітей українців. Зараз на Україні існує 75 шкіл-інтернатів, в яких навчається 18 тисяч учнів. В дореволюційній Одесі було лише 4 вузи, зараз їх 16, в них навчається біля 45 тисяч студентів. За роки п'ятирічок витрачено 100 мільярдів карбованців на навчання.

На біологічному факультеті кожна кафедра організувала стенд-виставку, яка розповідає про чудові досягнення біологічної науки за роки Радянської влади, про тісний зв'язок науки з практикою, з виробництвом.

На фото: Каховська GES.

Виставка наукової бібліотеки

Виставка наукової бібліотеки, присвячена знаменній даті, яку відзначає весь наш народ, висвітлює шлях України за 40 років, пройдений нею від часу заснування першої в світі Радянської держави і кінчаючи сьогоднішнім днем.

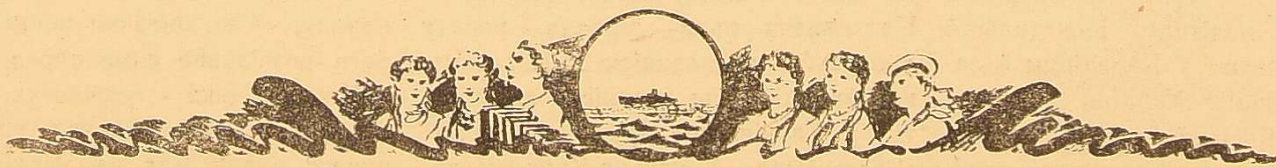
Ось перші декрети і декларації, проголошені Радянською владою і стосовні до України, статті й промови Леніна, Сталіна про становлення Радянської влади на Україні, популярні брошури та художня література про боротьбу за Радянську владу на Київщині, в Криму, на Харківщині, Дніпропетровщині. Тут же матеріали про Перший з'їзд Рад України, про з'їзди КП(б)У, про роль КП в перемозі соціалізму на

Україні, про допомогу в цій боротьбі російського братнього народу.

Про героїчну боротьбу українців з англо-франко-американськими інтервентами розповідають популярні брошури, статті з журналів і газет, оповідання та нариси про легендарних українських героїв — Щорса, Будьонного, Фрунзе, Пархоменка.

В окремому відділі висвітлюється будівництво соціалізму на Україні, боротьба робітничого класу за індустріалізацію та електрифікацію, діаграми показують ріст промислової продукції на Україні.

Україна в роки Великої Вітчизняної війни. Знаходимо матеріали про діяльність підпільних організацій «Партизанська іскра», «Молода гвардія», партизанських загонів проти гітлерівських окупантів, про оборону Севастополя, Одеси. І, нарешті, розквіт Радянської України в післявоєнні роки — період відбудови і розквіту народного господарства, великих накреслень ХХ з'їзду КПРС та ХІХ з'їзду КПУ.

Більшовики нас вели, тому ми й волю здобули.

(Українська народна приказка)

За владу Рад

З великим піднесенням зустріли звістку про перемогу пролетарської революції в Петрограді трудячі України і солдати Північно-Західного і Румунського фронтів. Революційні солдати і матроси, керовані більшовиками, створювали полкові, суднові і армійські комітети, які схвалювали резолюції про підтримку Радянської влади.

Занепокоєні великим революційним впливом Жовтневої соціалістичної революції на народні маси всіх країн, імперіалісти США, Великобританії і Франції стали натхненниками контрреволюційних сил, які виступили проти молодого Радянського республіки, організаторами і керівниками воєнної інтервенції проти країни Рад. Складовою частиною збройного нападу міжнародного імперіалізму на молоді країни Рад була воєнна інтервенція, яка була організована американськими і англо-французькими імперіалістами на початку 1918 року.

На території Південної України і в Молдавії під керівництвом ревкому організувалися партизанські загони.

В кінці грудня 1918 р. в районі сіл Яски і Градиниці був створений Придністровський партизанський загін, який налічував кілька сот чоловік. В цей загін я вступив добровільно в кінці 1918 р. і потім залишився служити в 45-й стрілецькій дивізії.

За завданням підпільного обкому в кінці 1919 р. Придністровський партизанський загін звільнив м. Тираспіль.

Але недовго був загін в Тирасполі, тому що проти партизан були кинуті французькі частини з боку м. Бендер, а через кілька днів Тираспіль зайняли польські легіони. Придністровський партизанський за-

гін відступив у с. Плоське, а потім у Вознесенськ.

Настало літо 1919 р. Комуністична партія мобілізувала всі сили і засоби для боротьби з ворогом.

На Україні настав найкритичніший момент для соціалістичної революції. Денікін захопив Полтаву, Херсон, Одесу і наближався до Києва. Банди Петлюри перейшли в наступ на Київському і Одеському напрямках. В районі Бірзула—Голта діяли куркульські банди, по Дністру—румунські окупанти. На Одещині і в Придністров'ї спалахнули куркульські повстання.

В серпні Петлюра зайняв Київ, галицькі частини зайняли Умань-Христинівку. 45, 47 і 58 стрілецькі дивізії, які діяли на півдні України, попали в оточення. З цих дивізій була створена Південна група, яка в кінці серпня почала пробиватися з оточення на північ.

Недिवлячись на тяжкі умови безперервних боїв, комуністи частин згуртували бійців в єдиний, залізний, пролетарський загін. Бійці з твердістю переносили голод і спрагу, як справжні комуністи, вони були готові або загинути, або перемогти в ім'я Великої Революції.

У вересні 1919 р. Південна група з'єдналася з 44-ю стрілецькою дивізією, а в середині вересня оволоділа Житомиром.

Чимало хоробрих бійців віддали своє життя в боротьбі за владу Рад. Але й зараз ще багато учасників громадянської війни працюють на різних ділянках народного господарства соціалістичної Батьківщини, вони, як в бою, свято бережуть червоний прапор революції, на якому партія накреслила заклик: «За владу Рад!».

В. Р. ВЕНГЕРСЬКИЙ.

Пісні революційної боротьби

В процесі боротьби пролетаріату проти царства капіталу народжувалась революційна пісня, творцями якої були поети революції — пропагандисти марксизму. Кращі з творів революційних поетів підхоплювались народом, шліфувались, удосконалювались і ставали улюбленими піснями; вони несли в маси більшовицьке закличне слово, революційний лозунг, згуртовували трудящих міста і села.

О. Б. Лепешинська розповідає у своїх спогадах, що в час перебування В. І. Леніна на заслання в Сибіру з числа політичних засланих був створений хор. Особливу пристрасність у вокальні захоплення вносив В. І. Ленін, який брав участь у розучуванні революційних пісень. «Скільки вогню сяяло в очах Ілліча, коли він, піднявши кулак, двічі повторював закличний слова бойового робітничого маршу:

И волзуим над землею
Красное знамя труда!

В. І. Леніну дуже подобався куплет, дописаний М. С. Ольмінським до «Дубинушки»:

Новых песен я жду для родной
стороны,

Но без горестных слез,
без рыданий,

Чтоб они, пролетарского гнева
полны,

Зазвучали призывом
к восстанью.

Таким вимогам цілком відповідали пролетарські революційні пісні, що прийшли на зміну колишнім пісням-плачам, пісням-скаргам, пісням, в яких вчувався стогін народу. Такі пісні волі закликала створити Леся Українка, «щоб червона ясна корова з піснею вкупі творила дива»; про таку пісню мріяв М. О. Некрасов.

В 1902 р. репертуар революційних пісень збагатився найвизнач-

нішою і найвеличнішою піснею — «Інтернаціоналом» (російський текст за мотивами французької пісні Е. Потье написав А. Я. Коц, місцем народження якого була Одеса).

З часів революційної боротьби 900-х років російські революційні пісні набувають виняткової популярності на Україні, в Білорусії та інших «окраїнах» Російської імперії як пісні братнього народу, разом з яким трудячі розправлялись з своїми гнобителями. Мовою російського народу йшли до пригноблених різних національностей царської Росії марксистські ідеї, провідниками яких були також і революційні пісні — найактивніші пропагандисти, найоперативніші агітатори.

Найпопулярніші революційні пісні передавались з уст в уста, розповсюджувались у друкованих і рукописних листівках, публікувались у спеціальних збірочках — іноді на обгортковому папері, на 8—16 сторінках, без нот, тиражем від кількох десятків до декількох тисяч екземплярів.

Під звуки «Марсельези» було піднято червоний прапор революції на броненосці «Потьомкін» «На руїнах неволі старої праці викує долю свою», — гриміло на устах робітників Донбасу, «Помста і смерть всім царям-плутократам, нумо ж до бою, всі праці сини!» — заявляли словами «Варшав'янки» трудячі найглухіших закутків України, Білорусії...

Наближався епохальний 1917-й рік, коли дев'ятий вал революційного гніту вщент розтрощив самодержавство, коли по-новому зазвучали революційні пісні: ідеал держави робітників і селян — республіка вільного труда — сприймався трудящими вже не як віддалене

майбутнє, а як справа сьогоднішнього дня.

З глибокого підпілля, з тюрем і казематів вирвалася революційна пісня на широкі простори всієї Росії, немов весняні вируючі води, пододала вона всі перешкоди на своєму шляху, залила, заповнила «окраїни», ластівкою перелетіла кордони і загримила в устах пролетарів Заходу, як вісниця весни людства. «Довершилась робітників кривда стара, нам пора вже на себе робити!» — рішуче заявив трудівник.

Великий Жовтень переміг.

Об'єднана ненавистю до першої у світі країни Рад, буржуазія багатих країн намагалась знов одягати на трудящих ярмо капіталістичного рабства. Почалась громадянська війна... Шлях до вільної праці, до міцного миру йшов через війну.

Тоді краще заживем,

Як все панство проженем! — співали захисники Радянської держави.

Найпоширенішими піснями в часи громадянської війни були пісні революції, які за роки боротьби проти російського самодержавства стали загальновідомими.

Для цих нових пісень широко використовувалась мелодія, ритміка популярних народних пісень минулого — це значно полегшувало і пришвидшувало справу творення пісень з новим змістом. Як і раніш, поряд з українськими широко популярними були пісні російські — прекрасний символ братерського єднання народів, вияв спільності їх інтересів, спорідненості мов, символ допомоги російських братів українським трудівникам у боротьбі за щасливе життя, за владу Рад, за побудову соціалістичної держави.

Доцент К. ДАНИЛКО.

Доцент К. Г. МИГАЛЬ.

Перемога Радянської влади на Україні

(Продовження. Початок див. в № 35)

7 листопада Центральна рада опублікувала так званий третій універсал, в якому заявила про непідкорення Радянському уряду Росії. Цією заявою Рада по суті справи оголошувала війну Радянській Росії, робітникам і селянам України, які не визнавали влади Центральної ради. Рада спішно встановлює зв'язок з контрреволюційними силами на півдні Росії.

Очолована українськими буржуазними націоналістами, Центральна рада зберегла на Україні урядовий апарат, створений ще при царизмі. Вона зберегла в силі царські закони, завзято захищала інтереси капіталістів, поміщиків, куркулів, жорстоко розправлялася з революційними робітниками і селянами України. Тому, незважаючи на «соціалістичну» демагогію українських націоналістів, обдурена ними частина селян і солдатів почала швидко політично прозрівати. Вони на власному досвіді переконались у зрадництві Центральної ради.

Не маючи міцної підтримки серед трудящих мас України, Центральна рада встановила тісні зв'язки з західно-європейськими імперіалістами

Франції, Англії, США, Німеччини.

Буржуазні націоналісти, будучи агентами західного імперіалізму і виконуючи волю своїх хазяїв, намагалися перетворити Україну в плацдарм боротьби проти соціалістичної революції в Росії. За вказівками імперіалістів Заходу, Центральна рада уклала союз з генералом Каледіним, який організував заколот проти Радянської влади на Дону.

Антинародна політика контрреволюційної Центральної ради викликала гнів і обурення трудящих України. Захищаючи інтереси українського народу, Комуністична партія викрила буржуазну природу Центральної ради та її контрреволюційні дії.

Велике значення мав опублікований Раднаркомом 4 грудня 1917 року «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української ради». Цей маніфест, написаний В. І. Леніним, викривав антинародну політику Центральної ради, її зв'язки з Каледіним і закликав трудящих України до створення Української соціалістичної держави. «Все, що стосується національних прав і національної неза-

лежності українського народу, — говорилося в маніфесті, — визнається нами, Радою Народних Комісарів, зараз же, без обмежень і безумовно».

Велике значення у боротьбі за встановлення Радянської влади на Україні мала перша нарада більшовиків України, що відбувалася у Києві 3—5 грудня 1917 року, на якій було представлено 24 партійні організації. У своєму рішенні нарада схвалила маніфест Раднаркому, визнала необхідність створити всеукраїнський радянський і партійний центр та намітила заходи боротьби проти Центральної ради за перемогу соціалістичної революції на Україні.

Контрреволюційна політика Центральної ради з перших днів захоплення влади викликала масовий рух серед трудящих України за скликання з'їзду Рад. Ідучи назустріч вимогам трудящих, Центральний Комітет партії більшовиків запропонував більшовикам України очолити боротьбу мас за скликання Всеукраїнського з'їзду Рад.

4 грудня 1917 року в Києві відкрився I Всеукраїнський з'їзд Рад, але шляхом провокацій і насильства Центральна рада зірвала роботу з'їзду. За пропозицією більшовицької фракції з'їзд переніс свою роботу у Харків, де об'єднався з III з'їздом Рад Донецько-Криворізької області.

Свою роботу в Харкові I Всеукраїнський з'їзд Рад почав 11 (24) грудня 1917 р. На з'їзді було присутньо біля 200 делегатів. Переважну більшість становили більшовики, хоч були і представники інших партій.

На порядку денному з'їзду стояли такі питання: 1) поточний момент; 2) про організацію влади на Україні; 3) про самовизначення України; 4) про самовизначення Донецького і Криворізького басейнів; 5) вибори Центрального Виконавчого Комітету Рад України.

Проаналізувавши поточний момент, з'їзд Рад перейшов до розгляду питання про організацію влади на Україні. Це було центральне питання порядку денного, яке мало не лише принципово-політичне, але й величезне практичне значення. Від правильного розв'язання цього питання залежала майбутня доля українського народу. Питання про те, чи бути Україні буржуазно-поміщицькою державою — маріонеткою в руках імперіалістичних хижаків — чи стати їй вільною і незалежною Радянською республікою українського народу — соратницею і союзницею Радянської республіки російського народу, — це питання повинно було бути розв'язане саме зараз.

Меншовицько-есерівська частина з'їзду в кількості 13 чол. виступила против влади Рад на Україні і відголосування резолюції з цього пи-

тання утрималась. Більшовики переважною більшістю голосів прийняли спеціальну постанову про організацію влади на Україні: «Влада на території Української республіки віднині належить виключно Радам робітничих, солдатських і селянських депутатів і на місцях — повітовим, міським, губернським та обласним Радам, а в центрі — Всеукраїнському з'їздові Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів, його Центральному Виконавчому Комітетові і тим органам, які він створив».

Україна оголошується республікою Рад!

З'їзд оголосив недійсними всі розпорядження, видані Центральною Радою, і доручив ЦВК поширити на території України дію декретів робітничо-селянського уряду Радянської Росії: про землю, робітничий контроль над виробництвом, про повну демократизацію армії. Висловлюючи волю українського народу, з'їзд заявив, що український Радянський уряд встановить з урядом Радянської Росії та інших Радянських республік цілковиту погодженість мети і дій.

Отже, український народ уже в перший день створення своєї Радянської держави заявив про тверде і непохитне бажання встановити міцну дружбу з великим російським народом, як і з усіма народами нашої великої Радянської Батьківщини. (Закінчення на стор. 5).

ПРО РЕВОЛЮЦІЙНІ ПОДІЇ В ОДЕСІ

Ж. Лябурб, Ж. Садуль, Клименко, Кристаловського, Кангуна—це частка історії робітничого класу Одеси.

Як метод історичного дослідження персоналізція подій історії не заслуговує схвалення; але в цьому збірнику—за своїм завданням науково-популярному, розрахованому на найширші кола радянського читача—розповідь про конкретну людину, про політичного діяча є найбільш вдала форма викладу революційних подій і найбільш ефективна з точки зору виховання почуття радянського патріотизму в нашому юнацтві, учнівській молоді. Це, безумовно, динний збірник, він стане настільною книгою агітатора, комсомольського ватажка, піонервожатого. Робота тт. Гороховської, Чухрія, Мельника, Некрасова, Жукової, Бельфора, Симоненка, Раковського, Жуйко та інших заслуговує великої подяки, хоч не можна обійтися і без докору авторам—дуже вже прикро те, що про людей, які робили великі діла, сказано все ж занадто мало. Нариси дуже короткі. Ці біографії можна розглядати як своєрідні ескізи в майстерні художника перед створенням великого історичного полотна.

Друга збірка, присвячена Великому Жовтню в Одесі,—це спогади учасників революційних битв—«Незабутні дні» (редактор С. Мельник). В простих дохідливих словах прості радянські люди діляться своїми враженнями про ті події, учасниками яких вони були. Розповіді ці не всі однаково цінні для історика. Одні з них охоплюють широкий історичний і політичний фон, інші ж торкаються окремих деталей, окремих епізодів, але всі вони винятково коштовний скарб.

Істотно відрізняється від попередніх книг третій збірник—«В боротьбі за Октябр». Це збірник документів і матеріалів про участь трудящих Одеси в боротьбі за встановлення Радянської влади (редактор А. Ф. Чернявський). Про події Жовтня тут розповідають самі до-

кументи: повідомлення преси про різні революційні події, відозви робітничих зборів, організації, протоколи робітничих зборів, мітингів, звіти, листівки, резолюції, телеграми, довідки, привітання, листи, інструкції, рішення, звернення, оголошення і т. д. Сухою лаконічною мовою найкрасномовніше розповідається про розвиток революційних подій в Одесі від березня 1917 р. до січня 1918 р. Цей збірник документів є першою спробою згрупувати документи про революцію в Одесі на основі марксистсько-ленінської методології.

Не можна перерахувати всіх відрізних місць документів, але варто зупинитись хоч на деяких. На стор. 149, док. № 162, в резолюції загальних зборів моряків кораблів, що стояли на Одеському рейді, читаємо: «...Ми чорноморці... будемо за пригноблений люд України та Великоросії, а тому ми вітаємо Раду воєнних, робітничих, селянських і матроських депутатів, створену із української бідноти в м. Харкові. Буржуазній же Київській раді і генеральному секретаріату, що зв'язали себе з контрреволюціонером Калядіним і союзними імперіалістами, заявляємо: «Геть брудні руки»...»

Всього в збірнику вміщено 189 документів. Вступ, примітки, і хронологічний покажчик документів полегшують користування книгою.

Хочеться думати, що це лише початок великої роботи, що будуть підібрані і видані документи по історії боротьби трудящих міста проти німецької окупації, проти французьких інтервентів, документи по історії радянського будівництва в Одесі, по історії колективізації в Одеській області і т. д. Цей в загальному хороший збірник має проте ряд недоліків, і найістотнішим серед них є те, що документи подаються послідовно день за днем на основі анналістичного методу. Треба було б документи подати на основі суворої періодизації, а за основу можна було б взяти періодизацію загальносоюзного значення, або розробити періодизацію на основі місцевої історії, на основі розвитку революційних подій в Одесі.

Незабутні дні 1917 р. знайшли своє місце і на сторінках чергової книжки «Літературна Одеса» № 17—18 (редактор Г. В'язовський). Тут спогади М. О. Ховрина «За владу Рад», Я. С. Логвинова «Я бачив В. І. Леніна», П. Гуцал «Ф. А. Артем в Австралії (нотатки моряка)» та М. Ставніцера «Матрос Железняк-партизан» — розшуки про революційні подвиги А. Железнякова—легендарного героя громадянської війни, видатного професіонала-революціонера, першого голову робітничо-селянського уряду, проголошеного на Україні.

Таким чином зроблені перші кроки в галузі вивчення історії нашого міста. Вийшла в світ велика праця одеських істориків по історії нашого міста-героя—«Одеса». Якщо все це вважати за добрий початок, якщо робота буде продовжуватися, розширюватися і поглиблюватися, то це не може не радувати.

На закінчення хотілося б сказати про хороше зовнішнє оформлення випущених книг. Художнє оформлення зроблено скромно, зі смаком і з теплою любов'ю по справі.

Л. НАДДНІПРЯНСЬКА.

І. Д. ГОЛОВКО,

Легенда про криницю

Сіло сонце. Палають зірніці.
Спів дівочий завершує день.
Тільки тут, круг цієї криниці
П'ять століть, як не чути пісень...

То не в небі збиралися хмари,
Не стогнали вітри по землі —
То в село залетіли татари
І зчинили різню на селі.

Все, що жило, на попіл стирали,
Пили кров християн барсуки,
І не бачив ніхто, як вмيرали
По одному в яру козаки.

А навколо нікого...
— Де люди? —

Про навалу подати б їм знак!..
Захитався поранений в груди,
Впав на землю останній козак,

Він губами припав до криниці,
Наостанок щоб легше було,

Але хлинула горлом кривиця,
Помутила ясне джерело.

П'ять століть проминуло відтоді,
Як літа пролетіли страшні,
Та з криниці священної воду
Люди п'ють тільки в огненні дні,

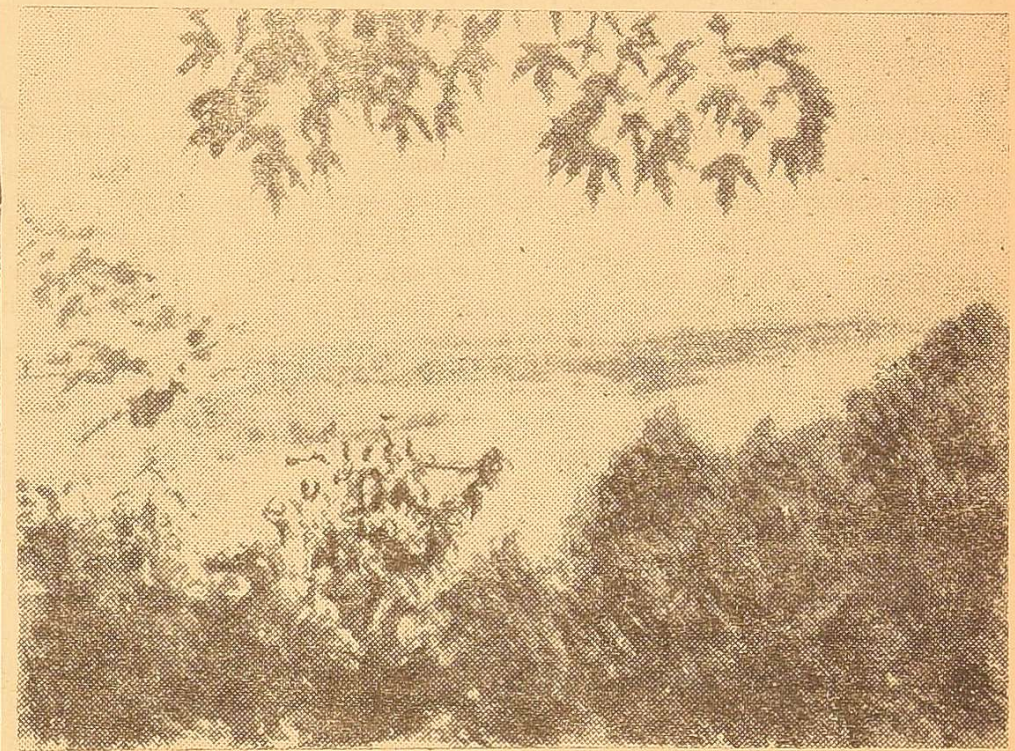
П'ють ту воду завжди, як війною
Весь народ за свободу стає.
Кажуть люди — для помсти
страшної

Сили в серце вона додає,

Кажуть люди, що пили з криниці
І Богуна і Щорса бійці,
Кажуть люди, що силу живиці
На Ватутінським знати лиці...

Сіло сонце. Палають зірніці.
Спів дівочий завершує день.
Тільки тут, круг цієї криниці
П'ять століть не співають пісень.

В. МОРОЗ.

Багато мальовничих місць у квітучій столиці Радянської України Києві.
На фото: куточок парку культури та відпочинку ім. Т. Г. Шевченка.

Доба—всього 24 години

А як багато можна зробити за ці 24 години! За цей короткий час радянські люди творять чудеса: на заводах випускають сотні нових машин, верстатів, вчені сягають в таємниці наук, радянські лікарі врятовують не одне людське життя.

Заглянемо в науково-дослідний інститут ім. акад. В. П. Філатова

Це прекрасне приміщення на 320 просторих і світлих кімнат, де перебувають під безпосереднім наглядом лікарів 306 хворих з різних куточків нашої неосяжної країни, а також хворі з-за кордону — поляки, болгари, румуни, китайці.

Зразу ж впадає в очі чистота та затишок у клініці.

Ми проходимо до кабінету, де директор інституту професор Н. О. Пучковська робить огляд хворих.

Ось перед нами Михайлик Лиманський, 11-річний хлопчик з Польської народно-демократичної республіки.

— Це в нас герой, — каже сестра, — він переніс 9 операцій і тримає себе мужньо.

Лікують хворих новими методами. Завдяки копінткому лікуванню хворий Ястребовий повернули 50% зору після 15 років сліпоти.

Доцент В. Є. Шевальов розповідав нам про свій метод заміни слезової залози слиною при висиханні ока.

Є люди, які не можуть плакати, але не тому, що мають сильну волю, а тому, що в них відсутня слеза. Коли людина втрачає слезу, вона відчуває страшний біль. У хво-

рого поступово висихають очі, він спить.

— Давно вже вчені всього світу боролись за те, щоб повернути зір при втраті слези, але ніякі операції не давали відчутних результатів. Займалися цим питанням і вчені нашої клініки.

— Якимось в розмові з В. П. Філатовим, — продовжує доцент Шевальов, — ми натрапили на думку: що, якби людина «плювала собі у вічі», тобто що, як заставити слину залози працювати замість слезової? Око весь час буде зволожуватись слиною. Першу операцію провели, як завжди, на собаці. Операція пройшла вдало і дала хороші результати. Зараз за цим методом проведено майже 60 операцій.

Ось перед нами Клавдія Лебедькова, яка втратила зір в 12 років. Зараз їй 22 роки, їй зробили операцію за методом доцента Шевальова. Вона добре бачить і залишилась працювати при інституті.

В розмові з нами Клавдія сказала: — Я дуже вдячна лікарям, які зробили мене повноцінною людиною і дали змогу трудитись на користь Батьківщині.

— Один тільки недолік, — сміється Клава, — коли говорять про смачну їжу, мені хочеться плакати.

Цей метод з великим успіхом застосовується і за кордоном.

В. ЛЯШЕВСЬКА,
З. ГАВРИШ,

студенти IV курсу українського відділу філологічного факультету.

Прочитай ці твори

За останній час з'явилися романи, повісті, оповідання різні за тематикою, манерою письма, рівнем майстерності, але всі вони по-своєму цікаві.

Чимало художніх творів присвячено 40-й річниці Великого Жовтня, серед них п'єса Миколи Зарудного «Ніч і полум'я» (журнал «Дніпро», № 11, 1957 р.). Автор п'єси відтворює революційні події 1918 року, боротьбу українського народу, Комуністичної партії проти петлюрівців, німецьких загарбників і українських націоналістів; показує, як великий російський народ подає братню руку допомоги українському народові.

Вдалим, на нашу думку, є те, що М. Зарудний зумів з усією гостротою показати двох братів лютими ворогами в боротьбі за Україну.

— Тепер ми кровні вороги, мамо. Нас примирити не можна, як день і ніч, як воду і вогонь, — так розкривається тема п'єси в словах Тараса.

Тарас — це більшовик, вірний своєму народові, своїй Батьківщині, партії. Для нього «найстрашніше в житті — бути зрадником».

Григорій — петлюрівець, німецький запродаєць.

Є у п'єсі і тема кохання. Цікаво,

що і тут шляхи братів переплітаються.

Недостатньо висвітлений в п'єсі образ В. Орлова, представника російського народу. Орлова, як видно із п'єси, партія послала на допомогу українському народові, а його роботи читач майже зовсім не бачить.

В журналі «Вітчизна», № 11, 1957 р., є досить цікаве оповідання Івана Цюпи: «Це було на світанку». Письменник змальовує в цьому оповіданні події 1920 року, зокрема боротьбу селянства проти куркулів, показує, як поступово, але неухильно лєнінські ідеї входять в душі селян.

В журналі «Жовтень», № 10, 1957 р., ми знайдемо вірші Тимона Оудька «Львів» і «Другові».

Особливою ліричністю відзначається вірш «Другові». З великою задушевністю і теплотою поет малює образ простого радянського комуніста, який не шукав легкого життя, легких шляхів у своєму житті, а де дорога вужча, де крута тропа, де непрохідні пуші першим ти ступав.

...З партією вічно
серцем ти дружив.

Василь Елланський (Блакитний)

(До 65-річчя з дня народження)

Василь Михайлович Елланський народився в 1892 році на Чернігівщині, в родині сільського священика. Ще зовсім малим він залишився сиротою. Сім'ю Елланських обсіли злиді, з яких вона ніколи і не змогла вибратись.

Хлопець з труднощами вступає до Чернігівської бурси, а потім — семінарії, яку скоро кидає і вступає до комерційного інституту, де виявляє великий інтерес до громадсько-політичних справ.

У 1911 році він настільки серйозно захоплюється роботою в нелегальних політичних гуртках (в один період був зв'язаний з гуртком російських соціал-демократів), що поліція бере його під нагляд як «неблагонадійного».

На цей час припадає початок літературної діяльності В. Блакитного. І хоч його вірші раннього періоду несуть на собі деякий відбиток песимізму, але вже тут поет вказує на хижість капіталізму, розуміючи несправедливість відносин між людьми. Але тугу свою по справедливості він розказує «гаям, квітам, вітрам».

Не розкажу я дум своїх
Людам зрадливим, хижим, хитрим,
Хай краще слухають гаї,
Веселі квіти, хмари, вітри...
Тоді ж зазвучав основний мотив усієї творчості Блакитного — горіння в житті, любов до нього:

В житті горю. Життя люблю,
— І лоскіт сміху й терпкі сльози
І кожну радощинку п'ю,
Як сонце п'є ранкові роси.

Василь Елланський вступає в партію соціал-революціонерів, де за його активною участю засноване було «ліве» крило, з якого утворилась пізніше партія «боротьбістів». Елланський бере собі партійну кличку Блакитний. В останні місяці перед революцією Блакитний уже ясно усвідомлював завдання і цілі пролетарської боротьби. Соціалістичну революцію він привітав ще до її звершення. За безпосередньою участю Блакитного партія «боротьбістів» була розформована, і її кращі представники були прийняті до лав КП(б)У.

Найкращі поезії, створені художником слова — «В розгулі», «Вперед», «Інтимна», «Попередження», «Удари молота і серця» та ін. В них поет вітає народження і розквіт Радянської держави і відстоював її інтереси. Але «він не зосереджував своїх творчих здібностей на одній якійсь формі. Він бачив слабкі місця на всіх ділянках пролетарського творчого процесу, а це особливо помітно було в перші роки культурно-радянського будівництва, коли нові пролетарські кадри були ще надто невеликі, тому й намагався підсилити своєю творчістю ту і ту галузь літератури. Тому в його спадщині маємо і поезію, і белетристику, і пародії, і сатиру, і байки, і навіть драматичні діалоги» (Г. Коцюба. Передмова. В. Блакитний, «Повне зібрання», 1931 р., Харків, ДПУ).

Велике значення для розвитку літератури мали його сатиричні вірші і байки, найчисленніші у поетичному доробку автора.

У своїх сатиричних віршах та байках поет завжди був на передньому краї боротьби свого народу, відгукувався на кожну значну подію в світовому житті. З цього приводу цікаво відзначити, що у Василя Блакитного ми знаходимо політичні вірші на злобу дня, на підступні дії капіталістичного світу, подібні до агітвіршів Д. Бедного. Це «Пору-

шення традицій», «Американські чудеса», «Павук утік — лишилась павутина», «Нев'язка» та інші.

Частина цих віршів, звичайно, втратила свою злободенність, але більшість їх звучить з великою силою більшовицької правди, в них перед нами постає поет-громадянин. Характерний щодо цього вірш «Попередження»:

Звичайно буває: поет ти,
Співробітник органу влади —
Значить виспівуй на шпальтах
газети,
Що все гаразд, мовляв, і всі
раді...

Я ж не можу на рими наводити
лак

(така більшовицька натура),
Не заздрю лавам писак
і прилизаним трубадурам.

Коли що не гаразд

(я — не гордий).

— Праці! Праці!

Віршем по морді!

В останні роки свого короткого, але полум'яного життя Блакитний організує пролетарську письменницьку організацію «Гарт», в яку ввійшли визначні українські письменники П. Г. Тичина, Ю. Смолич, М. Бажан та інші. В цей час він пише більшість своїх статей переважно з питань літератури, мистецтва — «Ленінізм у будівництві культури», «По чорноземній борозні», «Деякі уваги до пропозиції Аспанфут», «Театральний гарт», «Кіно й живий театр» — або з питань міжнародного життя: «Нобелівські лавреати» тощо.

Визначну роль в історії української літератури Василь Блакитний відіграв у боротьбі з футуризмом та ватажком його на Україні М. Семенком. Найбільше значення у цій боротьбі мають сатиричні вірші та пародії поета:

Ви хочете послабити космос
і суєте уперто клізму...
К чортам! Хай слинявий філософ
мусолить кістку футуризму.

(«На колиску панфутуризму»).

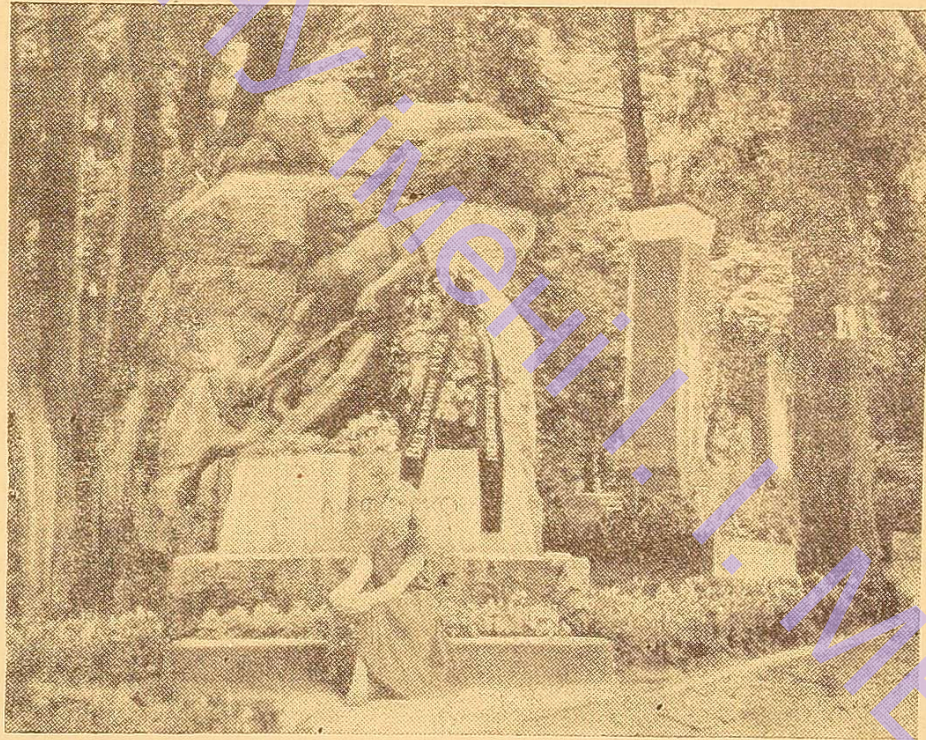
Але здоров'я поета було підірване, хвороба (хронічний ендокардит) все частіше приковувала Блакитного до ліжка. Останні дні поет буквально дивував лікарів своєю могутньою боротьбою за життя. Навіть у ці дні він уважно стежить за літературним життям в країні. 11 березня 1925 г. Блакитний пише лист до групи «гартівців», де дає їм свої останні поради та настанови, пройняті великою вірою в остаточну перемогу комунізму, а також намічає основні віхи роботи «Гарту».

Вірш В. Сосюри, написаний на смерть В. Блакитного, передає той смуток і вболівання вільного українського народу за одним з кращих її поетів, що, пройшовши шлях у перших рядах борців революції, віддав масам трудящого люду все горіння душі:

...Той молот б'є, а серце стало,
воно не б'ється з ним у такт,
Але над траурним провалом
горить осяяна мета.
Ідем за гробом тужним кроком,
сніжинки падають рясні.
Ти вмер, поете синьоокий,
але живуть твої пісні!

В наш час Василь Михайлович Блакитний був незаслужено забутий, забута його полум'яна творчість, яка була широко відома у 20—30 роках, на якій вчилось перше покоління будівників соціалізму, яку за її значенням можна прирівняти до творчості М. Островського. Виступаючи з цього приводу, один з найстаріших більшовиків Г. І. Петровський заявив: «Палко відданий справі партії і комунізму, В. М. Блакитний виявив невтомну енергію в боротьбі за розвиток літератури та справи виховання молодих письменників в бойовому більшовицькому дусі... В ім'я торжества правди й справедливості вважаю необхідним поновити добре ім'я видатного партійного і радянського працівника на Україні, письменника-комуніста». (Журнал «Прапор» № 3 за 1957 р. Ю. Барабаш «Поет першого призову», стор. 78).

Г. ЯРМУЛЬСЬКИЙ,

На фото: на могилі Великого Каменяря—Івана Яковича Франка.

Видатний український композитор

(До 80-річчя з дня народження М. Д. ЛЕОНТОВИЧА)

13 грудня минуло 80 років з дня народження видатного українського композитора Миколи Дмитровича Леонтовича.

З дитячих років захоплювався він народними українськими піснями, і це відіграло значну роль у формуванні його як митця.

З 1899 року він вчителює на селі, організує шкільні хори, в яких бере участь і сільська молодь. В селі Чуково він навіть створює невеличкий самодіяльний оркестр. Леонтович наполегливо займається музичною самоосвітою, а в 1903 році їде в Петербург і під час канікул складає екзамен на звання регента хору. Музичне життя північної столиці справило на Леонтовича незабутнє враження.

Революція 1905 року застала Ле-

онтовича на Донбасі, де він працював у залізничній школі. Леонтович тримав зв'язок з робітничими організаціями, пропагував бойові революційні пісні, виступав зі своїм хором перед пролетарською аудиторією.

Улюбленою справою Леонтовича була обробка народних пісень. Критично засвоївши спадщину М. В. Лисенка, спираючись на досягнення російських класиків, визначаючи народно-пісенну творчість у всій її багатогранності, Леонтович створює зовсім новий, своєрідний стиль обробки. Це, по суті, оригінальні хоріві твори на основі народної пісні. Леонтович збагачує українську музичну культуру новим жанром — хорівовою мініатюрою.

Критик Л. Новиченко в книзі «Поезія і революція» зауважує, що

творчість Леонтовича мала велике значення для розвитку поетичного таланту Павла Тичини. Обоє митців споріднює оригінальний, творчий підхід до використання скарбів народної творчості.

М. Д. Леонтович був одним з активних будівників радянської культури на Україні. Він працював у Музичному комітеті при Наркомпросі УРСР, виявив великий талант організатора.

Уряд Радянської України прийняв спеціальне рішення про вшанування пам'яті М. Леонтовича. Музична спадщина видатного композитора увійшла до скарбниці нашої культури.

Н. БУЧКО.

ГУМОР І САТИРА

ОСТАП ВИШНЯ.

Спеціально дворянський

«Сьогодні в Дворянському соборній з'їзд».

З підслуханих розмов.

Що якби на сесію ВУЦВК'у та пустить справжнього дворянина, з кокардою, з червоною околицею на кашкеті, з «Станіславом» у петельці, в миколаївській шинелі?..

Умер би!

Отак подивився б, схопився б. Зразу за ціпка, потім за «Станіслава», потім за лоба.

А потім почервонів би, а потім по-сіннів, а потім би крикнув:

— Ввв...

А потім би впав...

А потім захріп...

А потім засовав би правою дворянською ногою, віддав би богові милосердному свій дворянський дух...

І якби на тім світі той дворянин зустрівся з харківським предводителем, заплакав би.

І довго б плакав дворянин сльозами дворянськими.

— Помилуйте ж мою душу, та ваше превосходительство! У вестибюлі нашого зібрання — мужик!

— Ну?! Мужик?!

— Мужик, ваше превосходительство! У киреї, в капелюсі, в драних чоботях, ваше превосходительство!

— Ну?! В капелюсі?!

— В капелюсі, ваше превосходительство! Люльку курить, ваше превосходительство!

— А на моїм місці, на президентським?!

ЧАСІВ РЕВОЛЮЦІЇ І ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ

— Ой, ваше превосходительство, сидить... і непоголений, не стрижений! І, о сором! Без галстука, ваше превосходительство!

— І без погон?!

— І без погон!

— Ну, а як? Починає як?! Господа дворяне, на вас дивиться цар, на вас...

— І не господа, ваше превосходительство! І на вас не дивиться... А просто говорять: «Товариші! Помішки, — говорять, — хижакі, експлуататори...».

— Ой! А поліцеймейстер? Мовчить?!

— Мовчить, ваше превосходительство... Та що мовчить?! Кричить: «Правильно!».

— Змінить! Напише губернаторові! В ріг його, раккалію, баранячий!

— І губернатор за них!

— До міністра! До командуючого військом!

— І міністр їхній! А командуючий військом вийшов: «Товариші, — говорять, — буржуазні експлуататори готують нові підступи!».

— Погони з нього!

— Без погон, ваше превосходительство... У блузі...

— Ну, а ви! Ви що ж робили?!

— Умер, ваше превосходительство!..

І довго ще б капали дворянсь... сльози біля Тигру й Євфрату, де міститься ще й досі націоналізований Рай божий...
1922 р.

ПРИКАЗКИ

ТА ПРИСЛІВ'Я

Радянський закон — панів вон!

Наша власть — генералам зась.

Махно і Петлюра — продажна шкура.

Дощик іде — буде слизько, тікай,
Махно, красні близько.

Націоналісти-гайдамаки гірше собаки.

У вагоні Директорія — під вагоном територія.

Петлюра в ліс, а Денікіна взяв біс.

Діждались пори, що покотились пани з Кримської гори.

***

ЧАСТУШКИ

Ти не куй, зозуля, в лісі,
Вилитай на поле;
Бідним Ради — захисник,
Буржуєві — горе.

Скоропадський гад
Та з Петлюрою,
Нам заплащать вони
За все шкурою.

На горі калачі,
Під горою каша:
Не думайте, гайдамаки,
Що Росія ваша.

Ой вулиця, вулиця,
А Денікін журиться,
Що Сибірська Чека
Розстріляла Колчака.

У Києві шумить буря,
А в Полтаві чути;
Поміщикам на Україні
Панами не бути.

Повсякденно і наполегливо оволодівати марксизмом-ленінізмом.

Ідеологічну роботу на вищій ступінь

Величезні завдання, поставлені ХХ з'їздом КПРС перед радянським народом, настійно вимагають від партійних організацій посилення всієї ідеологічної роботи, значного покращення їх діяльності по комуністичному вихованню трудящих.

У своїх виступах з питань літератури і мистецтва тов. М. С. Хрущов говорив: «В сучасному світі йде жорстока боротьба двох ідеологій «соціалістичної і буржуазної, і в цій боротьбі не може бути нейтральних. Треба твердо дивитись на речі, віддавати собі відчит в тому, що вороги існують і вони намагаються використати ідеологічний фронт для послаблення сил соціалізму. В цій обстановці наша ідея на зброя повинна бути справною і діяти безвідказно».

Однією з головних ланок ідеологічної роботи є марксистсько-ленінське навчання. Від теоретичної підготовки комуністів, від ідейної загартованості всіх партійних, радянських, комсомольських і господарських кадрів залежить рівень організаційної і політичної роботи в масах.

Великою популярністю в нашому місті, області і в університеті користуються професори Д. Г. Елькін, Р. І. Файтельберг, В. П. Цесевич, доцент К. Д. Петряев та інші.

Бажаними гостями для колгоспників нашої області є доценти І. В. Ганевич, Д. М. Щербаков, кандидати наук О. Г. Зубов, П. С. Столяр, Д. І. Богуненко, які систематично виїжджають в райони області й провадять велику роботу на ідеологічному фронті. Наприклад, доцент Ганевич недавно повернувся з Ренійського району, де він виступав перед трудівниками району з лекціями про ювілейну сесію Вер-

ховної Ради Союзу РСР, присвячену 40-й річниці Жовтня. Тов. Ганевич прочитав лекції в колгоспі ім. Леніна, в Ренійській МТС, в Торговому порту та в інших місцях. Тт. Столяр і Зубов систематично читають лекції в Суворовському і Старокозацькому районах. В районах області нашими викладачами стали частіше провадитись семінари, економічні конференції. Ця форма постійного навчання корисна тим, що вона тісно пов'язує вивчення марксистсько-ленінської теорії з практичними завданнями.

Тт. І. Г. Леонов, Я. М. Штернштейн, Д. С. Бельфор, А. О. Мамонтова, М. А. Мойсеев — постійні консультанти при райкомі і міськомі партії. Тт. С. М. Ковбасюк, П. Г. Чухрій, П. А. Некрасов, К. Г. Мигаль, П. М. Заяць, Д. І. Богуненко і багато інших викладачів університету протягом ряду років провадять значну роботу по пропаганді марксистсько-ленінської ідеології, по роз'ясненню рішень нашої партії.

Готуючись до 40-х роковин встановлення Радянської влади на Україні і в Одесі, кафедри історії СРСР і УРСР значно поширили свою громадську роботу. Тт. С. М. Ковбасюк, П. А. Некрасов, З. В. Першина, П. Г. Чухрій, П. І. Воробей, М. Ю. Раковський у своїх лекціях знайомлять трудящих з успіхами нашої країни, республіки, області за 40 років, показують роль партії в революції, в будівництві комунізму. Кафедра філософії і деякі інші спеціалізовані кафедри провадять значну роботу по пропаганді науково-атеїстичних знань серед студентів і трудящих.

В цьому учбовому році студентам читається курс атеїзму, завдання якого показати студентам наукову неспроможність релігії, піддати гострій критиці класові і гносеологічні

корені найбільш поширених світових релігій, показати, як сучасна наука про природу і суспільство крок за кроком спростовує релігійні догми, сприяти виробленню у студентів науково-матеріалістичного і атеїстичного світогляду, висвітлювати наукові основи атеїзму, сприяти вихованню пропагандистів атеїзму, які б стали після закінчення вузу активними помічниками Комуністичної партії в її ідеологічній боротьбі проти релігійних пережитків, вірувань і забобів.

Крім роботи в університеті, члени університетського колективу виступають перед трудящими через Товариство по розповсюдженню наукових і політичних знань. Викладачі університету тт. Д. Г. Елькін, В. П. Цесевич, І. Д. Головка, А. І. Позігун, О. С. Степанова, І. Г. Батюк провели антирелігійний вечір в селі Плоському, Велико-Михайлівського району. Тов. Батюк виступав перед колгоспниками Суворівського району з лекціями на антирелігійні теми.

Але університет і кафедра філософії провадять ще надостатню роботу в цьому напрямку. Ніхто з викладачів не виступає з антирелігійними статтями на сторінках нашої газети «За наукові кадри». Мало статей з таких питань товариші друкують і в обласній пресі. Партійній і комсомольській організаціям, зокрема бюро по атеїстичній пропаганді, слід приділити більше уваги антирелігійній пропаганді.

Виникнення нових завдань не означає зняття старих завдань — завдань критики буржуазної ідеології. Ця боротьба передбачає всебічний показ переваг соціалістичної демократії перед капіталістичною, соціалістичної культури перед буржуазною.

М. ДИХАН.

Працювати вдумливо і самостійно

В цьому навчальному році в цілому покращилось вивчення студентами історії КПРС. Це пояснюється тим, що партійні та комсомольські організації, кафедра історії КПРС приділяли значну увагу питанням організації та контролю над самостійною роботою студентів.

На засіданнях кафедри КПРС та її методичних секцій регулярно обговорювались питання про надання допомоги і організацію самостійної роботи студентів. Особлива увага зверталась на студентів, які вступили до університету і, зокрема, тих, які прийшли з виробництва і демобілізувались із армії.

На всіх факультетах були організовані зустрічі студентів перших курсів із студентами-відмінниками других курсів з питання, як готуватися до семінарських занять.

Значну допомогу студентам надає кабінет історії КПРС. Ним були організовані показ діафільмів з історії партії, екскурсії по історико-революційних місцях Одеси.

Велику допомогу викладачам надають деякі члени бюро і комсорги (Черниця — I курс істфаку, Лейдерман — II курс філфаку, Маркова — II курс істфаку та інші).

Надзвичайно велика роль в озброєнні студентів знаннями марксистсько-ленінської науки належить семінарським заняттям. Проведені семінарські заняття з історії партії показують, що багато студентів серйозно до них готуються, систематично і змістовно виступають на семінарах, уміло пов'язують теоретичні питання з практикою комуністичного будівництва. До цих товаришів відносяться першокурсники Вадзіньська і Карасовська (фізмат), Фурдуй і Вахатова (філфак), Громенко, Дровецька (біофак), Юрченко, Хургель, Гансова (істфак); другокурсники Скрипні-

ченко (геолого-географічний), Дьяченко, Новиков, Романов (фізмат), Шафрановська (істфак), Кондратьєва (хімфак), Савула, Дузь (філфак) та інші.

Поряд з хорошими семінарськими заняттями є ще й такі, які проходять в'яло, нецікаво. Не скрізь на семінарських заняттях розгортаються жваві творчі дискусії з найбільш складних і актуальних питань марксистсько-ленінської науки. Маркв активність, а подекуди і невідповідність проявили на семінарах студенти Гружевський, Пишнов (I курс біофаку), Зарубін, Дмитрів (I курс істфаку), Шаповалова (II курс істфаку), Руденко (II курс хімфаку), Бурдейний (II курс геолого-географічного факультету), Бурбан (II курс фізмату) та інші.

Деякі студенти систематично не гедуть конспектів літератури, відкладають цю роботу на останній день перед семінаром. Окремі студенти з метою «полегшення» вивчення і конспектування першоджерел користуються лише популярними брошурами. Це, наприклад, Якуб (I курс філфаку) та інші.

Згідно з наказом Міністерства вищої освіти заліки з історії КПРС будуть проведені під час іспитів. Цим самим підкреслюється важливість і значення підготовки студентів з марксистсько-ленінської теорії.

Перед усіма студентами стоїть завдання поглибити свою роботу по вивченню історії КПРС, а перед партійними і комсомольськими організаціями факультетів — організувати дійовий контроль за підготовкою студентів до сесії, надати їм максимальну допомогу.

Д. С. БЕЛЬФОР, І. В. ГАНЕВИЧ,
І. П. НИКИФОРЧУК, викладачі
кафедри історії КПРС.

Перемога Радянської влади на Україні

(Закінчення)

З'їзд обговорив питання про самовизначення України, вказавши, що воно стало можливим тільки завдяки перемозі Жовтневої революції, завдяки встановленню диктатури пролетаріату. З'їзд заявив, що він «боротиметься за самовизначення України в інтересах робітників і селян, за їх панування, за скасування всяких національних обмежень, всякої національної ворожнечі і ненависті, за Українську робітничо-селянську республіку, засновану на тісній солідарності трудящих мас України, незалежно від їх національної приналежності, з трудящими масами всієї Росії. З'їзд визнав Українську республіку федеративною частиною Російської республіки.

Вірні ідеям пролетарського інтернаціоналізму, робітники й селяни України в особі свого Всеукраїнського з'їзду Рад урочисто заявили, що вони не бажають скористатися своїм правом на відокремлення, а хочуть йти разом з Радянською Росією та іншими радянськими республіками по соціалістичному шляху.

Першим своїм актом ЦВК України, звертаючись до робітничо-селянського уряду Радянської України, повідомляв, що він ставить своїм першим і неодмінним завданням повне ед-

нання двох братніх народів — українського і російського.

Трудящі України з величезною радістю зустріли звістку про утворення Української Радянської Соціалістичної Республіки. Робітники й селяни, солдати і матроси у численних резолюціях вітали утворення Українського уряду, братерський союз з Російською Радянською республікою, таврували ганьбою контрреволюційну політику Центральної ради.

Проголошення України республікою Рад зустріло палку підтримку з боку російського народу. Раднарком РРФСР у привітанні урядові Радянської України від 16 грудня 1917 р. висловив готовність подати всебічну братню допомогу Радянській Україні.

Декретом від 17 грудня 1917 р. Раднарком офіційно визнав державну незалежність Радянської України. Під керівництвом Центрального Комітету РСДРП(б) більшовики України очолили боротьбу українського народу за встановлення Радянської влади. Переобрана Харківська Рада робітничих і селянських депутатів ще 10 (23) листопада схвалила рішення про передачу всієї влади Радам. Протягом листопада — грудня робітники Донбасу, керовані більшовиками, розігнали місцеві ор-

гани Центральної ради і встановили владу Рад. При цьому велике значення мала братерська допомога московських, петроградських червоногвардійців, які були надіслані Радою Народних Комісарів для боротьби з каледінською контрреволюцією. Визволення в кінці 1917 року Лозової, Павлограда, Синельникова харківськими червоногвардійцями під командуванням Миколи Руднева дало можливість роз'єднати контрреволюційні сили Центральної ради і Каледіна та прискорити їх розгром.

В Катеринославі 26—27 грудня 1917 року робітники в дводенних вуличних боях з допомогою загону московських червоногвардійців розгромили контрреволюційні сили Центральної ради і встановили владу Рад. До середини січня 1918 р. Радянська влада була встановлена в Миколаєві, Маріуполі, Одесі.

Але вирішальними боями за повний розгром сил націоналістичної контрреволюції і вигнання Центральної ради з України були січневі бої в Києві. За наказом Виконавчого Комітету Української Радянської Соціалістичної Республіки в січні 1918 р. українські революційні загони при активній підтримці загонів, що прибули на допомогу українському народові з Радянської Росії, рушили в наступ з Харкова через Полтаву і Ромодан на Київ, куди Центральної рада стягувала недовбитки своїх сил.

Одночасно київські робітники під керівництвом Революційного комітету, очолюваного А. Івановим, готували збройне повстання.

Для придушення повстання Центральної рада мобілізувала всі свої сили: з фронту зняла найнадійніші війська і кинула на Київ. На вулицях міста розгорнулись запеклі бої. Немеркнучою славою відкрили себе арсенальці. Героїчно борючись, вони стримували натиск переважаючих сил ворога протягом десяти днів. Скориставшись нестачею зброї і боеприпасів у героїчних захисників Арсеналу, криваві кати по-звірячому розправились з ними. Проте в інших місцях Києва повстання продовжувалось, скочуючи сили ворога, аж поки не підійшли радянські війська.

26 січня (8 лютого) 1918 р. радянські війська визволили Київ від ворога. Буржуазно-націоналістична Центральної рада разом зі своїми військами втекла на захід.

Вигнанням з Києва військ Центральної ради завершується перемога соціалістичної революції на Україні. 30 січня (12 лютого) 1918 р. до Києва прибув український Радянський уряд. Все трудяще населення міста вишло вітати уряд Української РСР з успішною перемогою над буржуазно-націоналістичною Центральною радою. Київ було оголошено столицею Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Здійснилась геніальна вказівка

великого Леніна, що тільки «прієднаний дії пролетарів великоруських і українських вільна Україна можлива, без такої єдності про неї не може бути й мови».

Всесвітньо-історичні успіхи Радянського Союзу і його складової частини Української Соціалістичної Республіки викликають почуття глибокого захоплення і визнання з боку всього прогресивного людства.

42-мільйонний український народ з гордістю підводить підсумки великих досягнень в усіх галузях народного господарства, науки і культури за 40 років існування Радянської влади, підсумовує великий і яскравий шлях боротьби і перемог нашого народу, що його вказав наш учитель — великий Ленін.

Ці завоювання українського народу, які поступово рухають його разом з іншими народами Радянського Союзу до комунізму, є надійною гарантією того, що в боротьбі за виконання рішень ХХ з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу, рішень, осяяних марксизмом-ленінізмом, в остаточній боротьбі за комунізм український народ на чолі зі своїм авангардом — Комуністичною партією України — посидатиме й надалі визначне місце серед народів великого Радянського Союзу.

За творче вивчення марксистсько-ленінської теорії

Як відомо, навчальний процес — процес двобічний: це не лише викладання, а й засвоєння. І ось щодо другої його сторони, то тут треба сказати про певну недооцінку значення соціально-економічних дисциплін з боку студентів. Я вже не кажу, що часто доводиться мати справу зі ставленням до марксистсько-ленінської як до одної з дисциплін в ряду інших, більше того, серед частини студентів, особливо негуманітарних факультетів, мають місце настрої такого порядку, що, мовляв, марксистсько-ленінська теорія — це предмет другорядний у порівнянні з спеціальними дисциплінами. Ці товариші забувають, що не можна творчо розвивати науку в тій чи іншій конкретній галузі, не оволодівши діалектико-матеріалістичним методом, не одержавши міцного ідейного ґарту.

Недооцінка значення марксистсько-ленінської теорії не може, звичайно, не позначитися на ставленні до справи. Я гадаю, що певний елемент такого ставлення до філософії виявляється, наприклад, у студентів V курсу геолого-географічного факультету, де були випадки зриву семінарських занять з історичного матеріалізму через погане відвідування студентів. Дивно, що комсомольський актив геолого-географічного факультету ніяк не реагує на ці факти. Становище вирівнялось завдяки втручання деканату, партійного бюро факультету, а комсомольське бюро, комсоргів V курсів ці зриви турбують мало.

Крім того, причиною нетвердих знань, а іноді й прямо відсутності їх є просто несерйозне ставлення деяких студентів до своїх обов'язків, до роботи над підвищенням свого ідейно-теоретичного рівня.

Чим би не пояснювались відмовлення відповідати на семінарах, факти посередніх, поганих відповідей — об'єктивно це вияв неприпустимої недооцінки значення марксистсько-ленінської теорії, і з такими фактами треба вести непримиренну боротьбу партійним, комсомольським організаціям, всій нашій вузівській громадськості.

Не можна проходити мимо таких фактів, коли з 8 семінарів з істмату в одній з груп IV курсу історичного факультету студентка Вауліна пропустила два, на двох відмовилася відповідати, а на решті відмовчувалася.

Двічі відмовилися відповідати студенти IV курсу російського відділу філологічного факультету Гарчева, Страхова, Марченко.

З 7 семінарів на V курсі геологічного відділу геолого-географічного факультету студент Руденко пропустив 5, причому на одному з них просидів мовчки, а на другому відмовився відповідати.

Таких і подібних фактів можна, на жаль, навести багато.

Треба сказати ще про такий недолік у вивченні марксистсько-ленінської філософії, як догматизм. Студенти заучують окремі теоретичні положення, досить жваво відповідають на питання, але зовсім пасують, коли доходить до застосування цих положень до сучасних подій. Часто пояснення дуже просте: не читають газет. Треба прямо сказати, що до цього часу систематичне читання газет стало навиком ще далеко не всіх студентів. Дуже гостро стояло це питання на комсомольських зборах IV курсу

історичного факультету і на факультетському комсомольському активі філологічного факультету, які недавно пройшли.

Я думаю, що питання це стоїть не менш гостро і в комсомольських організаціях інших факультетів.

Хочеться у зв'язку з цим звернутися до викладачів соціально-економічних дисциплін. Якщо викладачі не допоможуть комсомолу, не будуть нещадно знижувати оцінки на екзаменах, не будуть одсилати з заліків за незнання студентами газетного матеріалу, навіть при хорошому переказі окремих теоретичних положень з того чи іншого питання, то становище з читанням газет не покращиться.

Завдання семінарського заняття — не лише закріпити знання студентів, які вони одержують на лекціях та при самостійній роботі над першоджерелами. Одна з найважливіших цілей такої форми занять, як семінарські, — навчити студентів виступати, аргументувати свою думку, навчити дискусувати, переконувати. А тому дуже важливою умовою повноцінних семінарів є організація обговорення тих чи інших гострих питань.

За невеликим винятком, викликати студентів на активну дискусію — справа досить важка. Як правило, в таких обговореннях беруть участь одні й ті ж студенти. Це тт. Гуревич, Авербух, Плоткіна на V курсі географічного відділу геолого-географічного факультету;

тт. Висоцька, Чупахіна, Межиковський, Левковська на V курсі хіміфаку, тт. Семенов, Костюк, Міллер, Скоромний, Чукавін на IV курсі історичного факультету.

Можна було б назвати ще з десяток прізвищ. В кожній групі є своє «виступаюче» ядро. Чому ж мовчить решта?

Мені здається, що часом ця пасивність пов'язана з тим, що студенти прикуті до конспектів, з невмінням відірватися від нього під час виступу, з невмінням виступати. Деякі товариші, сумлінно готуючись до кожного семінару, конспектують багато літератури, роблять довгі і детальні виписки, а на семінарі мовчать. Чому? Дуже часто тому, що працюючи над першоджерелами, вони з самого початку намагаються якнай-детальніше виписати головні місця тієї чи іншої роботи, а не запам'ятати її основні положення. Віддаючи таким чином все зошитові, вони, звичайно, не можуть під час відповіді відірватися від нього.

Треба використовувати семінарські заняття для того, щоб навчитися свідомо оволодівати матеріалом, навчитися дискусувати. Лише при вдумливій, наполегливій роботі над працями класиків марксистсько-ленінської теорії, лише при повсякденному підвищенні свого теоретичного рівня молодий радянський спеціаліст може одержати належне марксистсько-ленінське загартування.

І. МАТКОВСЬКА.

В ЦЕНТР УВАГИ КОМСОМОЛЬСЬКИХ ГРУП

На філологічному факультеті відбулися збори комсомольського активу, де розглядалося питання про роль комсомольських груп у вивченні марксистсько-ленінської теорії.

За дорученням бюро факультету виступив Н. Лейдерман з доповіддю, в якій висвітлив стан вивчення студентами факультету суспільно-політичних наук.

Вивчення великої спадщини Маркса-Енгельса повинно стояти в центрі уваги комсомольських груп, які виховують людей в дусі вірності ідеям комунізму. Взірцем для всіх комсомольців є комсомольський ватажок, який повинен добре володіти марксистсько-ленінською теорією і керуватися нею у своїй повсякденній роботі.

На IV курсі українського відділу (комсорг Рач Прокопенко) після одного з семінарів з політекономії викладач залишився незадоволеним Прокопенко зразу ж зібрала на п'ятихвилинку курс і поставила серйозні вимоги комсомольцям. Так створюється громадська думка. Внаслідок оперативності комсорга наступні семінари почали проходити значно краще.

Зовсім інший підхід до обов'язків комсорга у Литінської (IV російський), яка єдиним своїм обов'язком вважає захищати курс від «несправедливих обвинувачень» комсомольської організації факультету. Вирішивши чомусь, що цей курс «специфічний» і працювати тут дуже важко, бюро курсу і Литінська зробили висновок, що працювати взагалі не треба, що студентки Страхова та Соколик не піддаються впливу, хоч намагання поговорити з ними справді по-комсомольському не було. Є всі підстави твердити,

що саме безвідповідальне ставлення бюро до своїх обов'язків призвело до зриву кількох семінарів і до дуже поганого становища з вивченням марксистсько-ленінської теорії на курсі. Так, 21 листопада на семінарі з історичного матеріалізму в III групі з 24 студентів були присутні 14, з них відмовилися відповідати 11 чоловік.

Не лише на IV російському таке становище. В групі III курсу «А» комсорг Л. Сай виступає на семінарах добре, але ні вона, ні бюро групи не вживають заходів для того, щоб краще вивчати марксистсько-ленінську теорію. Більше того, один з керівників групи — староста Андрійченко — заявила на весь голос, що конспектувати першоджерела не потрібно.

Комсорг III російського А. Подрига дуже просто пояснила свою відсутність на семінарі: не була підготовлена. І не лише комсорг, а 21 чоловік з 40 не з'явилися на семінар і свою відсутність теж пояснили непередготовленістю.

Розвал дисципліни — найважливіша причина зниження якості роботи і на II російському (комсорг Лебедева). Прикладом цього є і формальний підхід до вивчення історії КПРС, і неявка на недільник (двічі), і проведення непередготовленого вечора.

На II українському становище зовсім інше. Бюро групи, студенти Майданик, Кожухар та інші активісти курсу живуть інтересами своїх товаришів, і саме цим пояснюється їх висока вімовливість до комсомольців. Вивчення марксистсько-ленінської теорії на курсі йде успішно. З хорошими, чіткими відповідями виступають на семінарах сту-

Недавно в Ленінграді відбувся третій Всесоюзний гідрологічний з'їзд. З'їзд зібрався майже після тридцятирічної перерви. II з'їзд відбувся в 1928 році.

III-й гідрологічний з'їзд об'єднав представників численних галузей гідрології суші і суміжних з нею наук від різних наукових установ, проектних організацій, відомств: Академії наук, гідрометеорологічної служби, інститутів, університетів.

З Одеси на з'їзді були присутні 14 представників, в тому числі троє від нашого університету.

Представники Одеського університету виступили з доповідями по темі: «Експериментальні дослідження поверхневого стоку і методи узагальнення дослідного матеріалу» (Н. І. Коновалова у співавторстві з Н. Ф. Бефані та іншими) і по темі: «Питання розрахунку поверхневого змиву ґрунту» (аспірант Г. І. Швебе).

Всього на секціях і пленарних засіданнях було заслухано понад 400 доповідей, які висвітлювали успіхи радянської гідрології, а також присвячених розв'язанню кардинальних питань теорії гідрологічних процесів, їх експериментального обґрунтування, методики розрахунків і прогнозів, стоку, а також шляхам дальшого розвитку гідрологічної науки в світлі великих завдань, які постають в зв'язку з постановою ЦК КПРС та Ради Міністрів про розробку перспективного плану роз-

витку народного господарства на 1959—1965 р.

Під керівництвом АН СРСР проводяться роботи по складанню Водогосподарського кадастру СРСР, що являє собою систематизований звод кількісних і якісних характеристик водних ресурсів країни, даних по використанню води по окремих басейнах рік (озер) та економічних районах.

Представники країн народної демократії також виступили з цілим рядом доповідей. Так, китайські гідрологи зробили повідомлення з деяких теоретичних питань гідрології (гідрологічна служба КНР), по результатах узагальнень гідрологічних досліджень: класифікація рік КНР (Накінський гідротехнічний інститут), карти ізоліній опадів, стоку і характеристик злив (Науково-дослідний інститут водного господарства).

Великий інтерес викликала підготовлена до з'їзду виставка, яка відбивала сучасний стан головних розділів гідрологічної науки в СРСР, їх теоретичні основи і роль в народному господарстві. Виставка мала п'ять відділів, де були представлені експонати (карти, діаграми, графіки, таблиці, фотографії тощо) по кількісних характеристиках і розподілу води на території СРСР, їх режиму і використанню в народному господарстві.

Матеріали виставки є цінним науковим посібником не лише для гідрологів, але й для всіх, хто вивчає природу і економіку нашої країни. Тому за бажанням більшості делегатів з'їздом прийняте рішення про публікацію експонатів виставки.

В резолюції III Всесоюзного гідрологічного з'їзду поряд з підсумками досягнень гідрологічної науки за 40 років були відзначені і недоліки. З них основні такі: відставання методів гідрологічних розрахунків і прогнозів від потреб практики, особливо у відношенні зарегульованих річок; слабе гідрологічне вивчення азійської території країни, недостатнє застосування в гідрології техніки і сучасних досягнень. З'їзд намітив шляхи до виправлення цих недоліків. В рішеннях з'їзду відзначено такі положення: необхідність створити загальнодержавний орган для забезпечення контролю за виконанням гідрологічних досліджень; організація комплексного вивчення поверхневих і підземних вод на сітці гідрометеорологічної служби; розвиток ряду важливих галузей гідрології (гідродинаміки та інших); обмін досвідом з зарубіжними гідрологами; створення нових органів преси з гідрологічних питань, зокрема випуск збірника «Гідрологія суші»; перегляд системи підготовки кадрів гідрологів і гідротехніків; посилення гідротехнічної і водогосподарчої спеціалізації гідрологів в університетах і гідрометеорологічних інститутах і гідрологічної спеціалізації на гідротехнічних факультетах різних вузів.

Було прийняте рішення про скликання гідрологічних з'їздів через кожні 5—7 років і організацію на період між з'їздами тематичних конференцій і нарад з окремих питань гідрологічної науки і практики.

Доцент Н. І. КОНОВАЛОВА.

В. о. редактора В. В. Фашенко.

В. ЛОСКУТНИКОВА.